ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР

СНЄЖКО Артем Олександрович - аспірант Науково-дослідного інституту публічного права

УДК 342.9
DOI:10.32782/NP.2020.1.37

У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, сформульовано поняття та виділено особливості податкових органів як суб'єктів реалізації адміністративних процедур. Встановлено найбільш специфічні аспекти діяльності податкових органів, які виділяють їх правовий статус з поміж інших державних органів. Акцентовано увагу на тих моментах правового статусу, які характеризують специфіку податкових органів, як суб'єктів реалізації адміністративних процедур в державі..

Ключові слова: податкові органи, процедури, адміністративні процедури, суб'єкти реалізації, Державна податкова служба України.

Постановка проблеми

Вже протягом багатьох століть податки є ключовим джерелом фінансування видатків держави та всіх її органів. Сутність податків, їх структура, призначення, роль, характер оподаткування визначаються економічним і політичним ладом суспільства. Податки становлять основну частину державних фінансів. Це фіксовані, обов'язкові, безоплатні платежі юридичних і фізичних осіб до бюджету держави на основі діючого законодавства. Іншими словами, податок – плата суспільства за виконання державою її функцій, що має форму відрахування частини вартості валового національного продукту на загальносуспільні потреби. Вони необхідні для забезпечення виконання державою її функцій [1, с.5]. Варто зауважити, що функціонування податкової системи обумовлює тісну співпрацю держави (в особі її податкових органів) з фізичними та юридичними особами, зокрема, звичайними громадянами України. Зазначене в свою чергу передбачає необхідність реалізації податковими органами спеціальних адміністративних процедур.

Стан дослідження

Особливості становлення, розвитку, функціонування, трансформації, а також інші проблеми пов'язані із діяльністю податкових органів, досліджувались у наукових працях: О.М. Бандурки, Р.Я Гамалая, Л.В. Гапоненко, Ю.В. Гаруста, І.А. Гузела, С.А. Даніеляна, Д.П. Дорошенко, В.М. Мельника, В.В. Пахомова, О.М. Резніка, А.В. Рижого, А.О. Савченко, В.Л. Форсюка, Н.О. Ханова та багатьох інших. Водночас, систематична трансформація податкових органів зумовлює появу нових проблем в сфері правового регулювання їх діяльності, зокрема, це стосується реалізації даним органом державної влади адміністративних процедур.

Мета та завдання дослідження

Мета статті полягає у тому, щоб визначити поняття та виділити особливості податкових органів як суб'єктів реалізації адміністративних процедур. Відповідно до вказаної мети, завданнями наукового дослідження є: здійснити аналіз норм чиненого законодавства та встановити найбільш специфічні аспекти діяльності податкових органів, які виділяють їх правовий статус з поміж інших державних органів; розкрити зміст правового статусу по-

даткових органів, які характеризують їх як суб'єктів реалізації адміністративних процедур в державі.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна дослідження пов'язана з тим, що в ній дістав подальшого опрацювання теоретичний підхід щодо визначення поняття та окреслення особливостей податкових органів як суб'єктів реалізації адміністративних процедур.

Виклад основного матеріалу

Починаючи наукове дослідження відзначимо, що відповідно до положень Податкового кодексу України, податкові органи – це органи контролю та стягнення. В межах їх повноважень здійснюється контроль щодо дотримання законодавства з питань оподаткування, законодавства з питань сплати єдиного внеску, а також щодо дотримання іншого законодавства, контроль за виконанням якого покладено на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, чи його територіальні органи [2]. Як частині функціональної та розгалуженої системи державних контрольних органів, податковим органам характерні дві важливі відмінні ознаки: по-перше, повноваження щодо реалізації податкового контролю; по-друге, займають особливе місце в системі органів виконавчої влади держави, що обумовлено специфікою виконуваних ДПС завдань та функцій.

Так, податковий контроль, згідно до статті 61 ПКУ – це система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. Податковий контроль здійснюється виключно контролюючим органами та органами стягування. При цьому, органи Служби безпеки України, Національної поліції України, прокуратури, інші правоохоронні органи та їх службові (посадові) особи не можуть брати безпосередньої участі у перевірках, що проводяться контролюючими органами, та проводити перевірки суб'єктів підприємницької діяльності з питань оподаткування [2]. Здійснення податкового контролю виражається у численних та різноманітних адміністративних інструментах, доступних до використання податковим органам згідно до їх повноважень, які включають, у тому числі, адміністративні процедури. Таким чином, податковий контроль являє собою комплексний, структурований, багатоаспектний напрям діяльності спеціально уповноважених державних органів (податкових органів) та їх посадових осіб, націлений на: реалізацію фінансової політики держави, забезпечення стягнення визначених законодавством України податків та зборів, підтримку належного рівня правопорядку в фінансовій сфері держави тощо. Здійснення податкового контролю виражається у численних та різноманітних адміністративних інструментах доступних до використання податковим органам згідно до їх повноважень, які включають, у тому числі, адміністративні процедури.

Відповідно до іншої ознаки, податкові органи займають особливе місце в системі органів виконавчої влади, що виражається в їх підпорядкуванні спеціальному центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. В рамках національної податково-митної сфери головним центральним органом виконавчої влади є Міністерство фінансів України (далі – Мінфін), правовий статус якого визначено Постановою КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України». Відповідно до зазначеного документу, Мінфін є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову, бюджетну та боргову політику, державну політику у сфері міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, державну політику у сфері державного пробірного контролю, бухгалтерського обліку та аудиту, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері

контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, коштів клієнтів відповідно до законодавства, запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, забезпечує формування державної політики у сфері організації та контролю за виготовленням цінних паперів, документів суворої звітності та забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової, митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, державної політики у сфері контролю за трансфертним ціноутворенням, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері видобутку, виробництва, використання та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, їх обігу та обліку [3].

Далі варто звернути увагу безпосередньо на статус податкових органів, адже застосування даного терміну дає лише абстрактне уявлення про уповноважених суб'єктів наділених функціями в сфері контролю та стягування податків і зборів. Протягом періоду незалежності України вказані відомства мали різну організаційно-управлінську форму, назву та правовий статус, внаслідок численних реформаційних процесів. Сьогодні статус податкового органу та пов'язані із цим повноваження покладено на Державну податкову службу України та її структурні елементи (далі – ДПС).

Ключовим нормативним документом, який регламентує роботу ДПС є Постанова КМУ «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» від 06.03.2019 №227. Підзаконним документом визначено: ДПС є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Основними завданнями ДПС є: 1) реалізація державної податкової політики, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків, зборів, платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального, державної політики з адміністрування єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установлений законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), проведення розрахункових операцій, а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону; 2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування: а) державної податкової політики; б) здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків, зборів, платежів; в) державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального; г) державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску; ґ) державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установлений законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), проведення розрахункових операцій, а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону [4].

Особливе юридичне положення податкових органів в державі впливає на юридичний статус працівників які проходять службу

в ДПС. Відповідно до Розділу XVIII-1 ПКУ, служба в контролюючих органах є професійною діяльністю придатних до неї за станом здоров'я, освітнім рівнем та віком громадян України, що пов'язана з формуванням державної податкової та митної політики в частині адміністрування податків, зборів, платежів, реалізацією податкової та митної політики, політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, а також із здійсненням контролю за додержанням податкового, митного та іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи. Посадові особи контролюючих органів є державними службовцями, у зв'язку із чим праця податківців має ознаки державної служби [2].

Висновки

Таким чином, проведений аналіз дає змогу дійти до висновку, що діяльність податкових органів спрямована на вирішення внутрішніх питань управління та виконання публічних завдань і функцій, а також досягнення зовнішніх цілей, пов'язаних із забезпеченням прав і свобод фізичних та юридичних осіб у податковій сфері України. В даному контексті адміністративні процедури є однією з багатьох форм вираження роботи податкових органів, ключовим суб'єктом реалізації якого є Державна податкова служба України та її органи.

У підсумку, можемо сформулювати наступне визначення податкових органів як суб'єктів реалізації адміністративних процедур: це координована Міністерством фінансів України система органів та підрозділів Державної податкової служби України, їх посадових осіб, що вступають у публічно-правові відносини, як суб'єкти реалізації податкового контролю – особливої моделі державно-владної діяльності з метою забезпечення належної роботи податково-фінансової системи держави, а також дотримання фізичними та юридичними особами податкового законодавства.

АНОТАЦІЯ

Зазначено, що як частині функціональної та розгалуженої системи державних контрольних органів, податковим органам характерні дві важливі відмінні ознаки: по-перше, повноваження щодо реалізації податкового контролю; по-друге, займають особливе місце в системі органів виконавчої влади держави, що обумовлено специфікою виконуваних ДПС завдань та функцій.

Акцентовано увагу на тому, що діяльність податкових органів спрямована на вирішення внутрішніх питань управління та виконання публічних завдань і функцій, а також досягнення зовнішніх цілей, пов'язаних із забезпеченням прав і свобод фізичних та юридичних осіб у податковій сфері України. В даному контексті адміністративні процедури є однією з багатьох форм вираження роботи податкових органів, ключовим суб'єктом реалізації якого є Державна податкова служба України та її органи.

Визначено, що податкові органи як суб'єкти реалізації адміністративних процедур – це координована Міністерством фінансів України система органів та підрозділів Державної податкової служби України, їх посадових осіб, що вступають у публічно-правові відносини, як суб'єкти реалізації податкового контролю – особливої моделі державно-владної діяльності з метою забезпечення належної роботи податково-фінансової системи держави, а також дотримання фізичними та юридичними особами податкового законодавства.

Ключові слова: податкові органи, процедури, адміністративні процедури, суб'єкти реалізації, Державна податкова служба України.

Література

1. Ярошенко Ф. О. Історія податків та оподаткування в Україні : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Ф. О. Ярошенко, В. В. Павленко, В. П. Павленко; за заг. ред. А. М. Подоляки. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 416 с.

2. Податковий кодекс України: кодекс, закон від 02.12.2010 №2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. №13. Ст.556.

3. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: постанова, положення від 20.08.2014 №375. Офіційний вісник України. 2014. №69. Ст.1936.

4. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: постанова, положення від 06.03.2019 №227. Офіційний вісник України. 2019. №26. Ст.10.

SUMMARY

It is noted that as part of a functional and extensive system of state control bodies, tax bodies are characterized by two important distinguishing features: first, the authority to implement tax control; secondly, they occupy a special place in the system of state executive bodies, which is due to the specificity of the tasks and functions performed by the DPS.

Attention is focused on the fact that the activities of tax authorities are aimed at solving internal issues of management and performance of public tasks and functions, as well as achieving external goals related to ensuring the rights and freedoms of individuals and legal entities in the tax sphere of Ukraine. In this context, administrative procedures are one of the many forms of expression of the work of tax authorities, the key subject of which is the State Tax Service of Ukraine and its bodies.

It was determined that tax authorities as subjects of implementation of administrative procedures are a system of bodies and divisions of the State Tax Service of Ukraine coordinated by the Ministry of Finance of Ukraine, their officials entering into public legal relations, as subjects of implementation of tax control - a special model of state -authority activities aimed at ensuring proper operation of the tax and financial system of the state, as well as compliance by individuals and legal entities with tax legislation.

Keywords: tax authorities, procedures, administrative procedures, implementation entities, State Tax Service of Ukraine.